

[יש להוסיף, שגם הרא"ש במקום אחר כתב כלשון הסור: שידעו בין מיתה לקבורה; אלא שהבית יוסף הכריע ממקומות אחרים ברא"ש שכוונתו שגם היו שם - ואם כך גם השולחן ערוך הרשה לעצמו לנקוט כלשון הסור, שהיא לשון הרא"ש, ויכולה להתפרש גם כשיטתו].

ב

מת מצוה קנה מקומו

יהודה קליין

בירושלמי נזיר (פ"ז ה"א) מובא: א"ר עקיבא כך היתה תחילת תשמישי לפני חכמים. פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת-מצוה ונטפתי בו כד' מיל עד שהבאתי למקום הקברות וקברתיו. וכשבאתי אצל ר"א ור' יהושע אמרתי להם את הדבר, אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה שהיית פוסע, מעלין עליך כאילו שפכת דמים. אמרתי אם בשעה שנתכונתי לזכות נתחייבתי, בשעה שלא נתכונתי לזכות עאכ"ו - באותה שעה לא זזתי מלשמש חכמים. הוא היה אומר דלא שימש חכמיא - קטלא חייב.

תוס' במגילה (כט ע"א) הסבירו את טעותו של ר"ע - שהיה לו לקברו במקום שמצאו, כיון שמת מצוה קנה מקומו, וכ"כ תוס' בכתובות יז' ע"א (תוס' שם כתב תרוץ נוסף - שר"ע חטא בזה שניטל עצמו משימוש ת"ח - אך פשט הירושלמי מורה שכאילו שפך דמים היא מפני המעשה - והמעשה נגרם מחמת שלא שימש ת"ח ולא ידע הדין).

יוצא מתוס' שדין מת-מצוה קנה מקומו פרושו: צריך לקבור מת-מצוה במקום בו מצאו אותו.

והסבר זה נראה תמוה שהרי בירושלמי בקטע שלפני המעשה עם ר"ע מובא: "המוצא מת-מצוה הרי זה מיטפל בו וקוברו במקומו. אימתי

בזמן שמצאו חוץ לתחום, אבל אם מצאו בתוך התחום- ה"ז מביאו במקום הקברות וקוברו... ולפי תוסי' מה ההבדל אם ביה"ק נמצא חוץ לתחום או לא?

אלא נראה להסביר שדין מת-מצוה קנה מקומו אינו מצוה במת-מצוה, אלא דין ממוני. כמו שמובא בגמרא ב"ק (פא ע"א) שדין זה הוא אחד מעשרה תנאים שהתנה יהושע כשהנחיל את הארץ. ומשמעות הדין היא שאין זכות לבעל שדה למנוע מלקבור בשדהו מת-מצוה שנמצא שם.

ובחטאו של ר"ע נראה לומר שאיסור בטלטול המת הוא מדין בזיון המת, כמו שמובא בשו"ע יו"ד (שסג, ב) שאין מוליכין מת מעיר שיש בה קברות לעיר אחרת. אמנם הש"ך שם הסביר דין זה מחמת בזיון למתי העיר שלא קוברים אותו עימם, אך כבר הקשה עליו בשו"ת זכרון- יוסף (מובא בפת"ש שם) א"כ איך כותב הרמ"א שאם צוה המת לקברו במקום אחר שומעים לו, והרי עדיין יש בזיון למתי העיר, אלא הטעם הוא מפני בזיון המת.

יוצא מכאן שהאיסור שעליו עבר ר"ע הוא טלטול והזזת המת- שזהו בזיון המת, ואין זה דין במת-מצוה אלא בכל המתים. ולכן אם ביה"ק סמוך ודאי כבוד המת הוא לקברו בביה"ק, אך אם ביה"ק רחוק-כיוון שמ"מ אפשר לקבור במקומו- אסור לטלטלו למקום אחר.

וכך מפורש באור-זרוע שהוא מקורו של השו"ע שם: " בזיון המת הוא, וגם צער הוא לו שמטלטלין אותו מעיר לעיר. צא ולמד ממת מצוה דאמור רבנן דקנה מקומו ואין בעל השדה יכול לעכב עליו מלקברו בשדהו, מפני שצער הוא לו שמטלטלין אותו... וכאילו שופך דמים. שכל המוליך את המת כאילו שופך דמים... כדתניא אר"ע זו היתה תחילת תשמישי וכו'".